

Docentenhandleiding *Basis Beeldende Begrippen Praktijk*

In *Basis Beeldende Begrippen Praktijk* kunnen leerlingen oefenen met het toepassen van de belangrijkste begrippen in beeldende vorming. Bij elke pagina van hoofdstuk 3 tot en met 6 in *Basis Beeldende Begrippen* is in het praktijkboek een dubbele pagina opgenomen. Links een theoriepagina met vragen over afbeeldingen, waarbij de leerlingen hun kennis over de toepassing van de begrippen kunnen testen. Deze vragen vormen de brug tussen theorie en praktijk. Op elke rechterpagina staan praktische oefeningen (2D en 3D), waarmee leerlingen zich de begrippen al doende eigen kunnen maken.

Inhoud

In deze handleiding vindt u:

- aanknopingspunten met andere lemma's in *Basis Beeldende Begrippen* of met andere spreads in *Basis Beeldende Begrippen Praktijk*. Zo kunt u makkelijk verbanden in het boek aanleggen;
- de antwoorden op de theorievragen;
- voor elke praktische oefening is het doel van de oefening beschreven. Dit kan variëren van oefenen met materiaal/techniek of een bepaald begrip in praktijk proberen te brengen tot het oefenen van de fijne motoriek, samenwerken en reflecteren;
- ook is bij elke oefening beschreven wat voor soort oefening dit is. Dit kan u als docent helpen bij het uitzoeken van een geschikte oefening;
- aanvullingen en suggesties bij een deel van de praktische oefeningen. Dit kan achtergrondinformatie bij een afbeelding zijn, een extra oefening of een suggestie om een oefening uit het praktijkboek aan te passen. Aanpassingen kunnen zijn: van een 2D-oefening een 3D-oefening maken, een oefening uitvoeren met een ander materiaal of een andere techniek, een individuele oefening omvormen tot een groepsopdracht, etc.
- extra beeldmateriaal.

Werkwijze

Er zijn allerlei manieren om met dit boek te werken. U kunt als docent vragen en oefeningen voor de leerlingen selecteren of u kunt de leerlingen zelf een pad laten kiezen. Omdat er in het praktijkboek bij elke oefening is aangegeven hoelang deze ongeveer duurt en hoe moeilijk de oefening is, kan een leerling ook goed zelfstandig met het boek aan de slag. De stappenplan helpen ook een leerling die wat minder zelfstandig is goed op gang.

De oefeningen zijn verdeeld in niveaus, op een schaal van * tot en met ***. Dit is een **globale indicatie** om aan te geven hoe moeilijk de oefening is ten opzichte van de andere oefeningen in het boek. Een oefening heeft bijvoorbeeld een hoger niveau als er meerdere technieken van een leerling gevraagd worden of als er meerdere begrippen toegepast moeten worden.

Het boek kan in de hele onderbouw gebruikt worden. Ook de oefeningen met een hoger niveau kunnen door leerlingen uit de lagere klassen uitgevoerd worden. Het spreekt vanzelf dat er andere verwachtingen zijn voor het werk van een derdeklasser die bepaalde technieken al regelmatig geoefend heeft dan voor het werk van een leerling uit de brugklas die iets voor het eerst uitprobeert. Er is veel ruimte voor het oefenen met het creatieve proces: onderzoek doen, detail- en compositieschetsen maken, kennismaken met materialen en technieken en oefenen met het vormgeven van een eindproduct.

Het praktijkboek geeft veel vrijheid: krijgt de hele klas dezelfde oefening? Of mogen leerlingen zelf kiezen? En welke grenzen stelt u bij vrije keuzes? U hebt natuurlijk ook de keus om voor een deel van een oefening te kiezen. Er is op die manier ook ruimte voor diversificatie.

3. Aspecten van de voorstelling – Handleiding

Oefening 3. Een bloempje naar de waarneming

Doel: observeren, nauwkeurig kijken, oefenen tekenen naar de waarneming, oefenen tekentechniek, toepassen van bovenstaande begrippen

Soort opdracht: 2D, schetsen, tekenen, kleuren met kleurpotlood

Tijd: 45 minuten Niveau: **

Benodigheden: (kunst)bloem, stevig tekenpapier, HB-potlood, aquarelpotloden

Aanvullingen/suggesties:

- Extra oefening, om te oefenen met een andere schildertechniek: losjes en vlekkerig schilderen.

Doel: oefenen tekenen naar de fantasie, oefenen tekentechniek

Soort opdracht: 2D, schetsen, schilderen

Tijd: ca. 45 minuten Niveau: **

Benodigheden: vaas met (kunst)bloemen, aquarelpapier, potlood, gouache, plakkaatverf

Bij deze oefening gaat het om de techniek van het losjes en vlekkerig schilderen. Dat wil niet zeggen dat je maar raak moet kwasten. Werk wel nauwkeurig, maar op gevoel. Voor inspiratie kun je kijken naar extra afbeelding 3.1.

Stap 1 Bekijk een vaas met (kunst)bloemen.

Stap 2 Teken het boeket dun en in grote lijnen op je tekenpapier.

Stap 3 Als je tevreden bent over de voorstelling begin je met schilderen. Eerst de bloemen, dan de vaas en de omgeving. Maak de verf niet te waterig. Je hoeft de bloemen niet te herkennen. Het gaat om de techniek (vlekkerig schilderen).

Extra afb. 3.1. Maurice de Vlaminck, *Bouquet de fleurs* (ca. 1905-1906).

Oefening 4. Fantasiebloemen met achtergrond

Doel: ontdekken van fantasietechnieken (zoals toeval), oefenen tekenen en schilderen naar de fantasie, oefenen teken- en schildertechniek, oefenen nat schilderen

Soort opdracht: 2D, schetsen, tekenen, nat schilderen

Tijd: 75 minuten Niveau: **

Benodigheden: vaas met (kunst)bloemen, tekenpapier, potlood, aquarelpapier, gouache

Aanvullingen/suggesties:

- Matisse heeft veel bloemstillevens weergegeven in knipselwerken, zoals te zien op extra afbeelding 3.2. In het verlengde van oefening 4 zouden leerlingen aan de slag kunnen gaan met het verder abstraheren van de fantasiebloemen door de vorm verder te vereenvoudigen naar een silhouet en deze uit te knippen uit gekleurd (of geschilderd) papier. Matisse maakte composities met de vormen zonder overlap, leerlingen kunnen hier natuurlijk andere keuzes in maken.

3. Aspecten van de voorstelling – Handleiding

Extra afb. 3.2. Henri Matisse, *De parkiet en de zeemeermin* (1952-1953).

4. Aspecten van de vormgeving - VORM

Stoel

p. 49 Basis Beeldende Begrippen

Begrippen: volume, vormsoort, vlak, ruimtelijk*

1. Aanknopingspunten andere lemma's
  - Hoofdstuk 4 Aspecten van de vormgeving – Ruimte
P. 54 *Basis Beeldende Begrippen*
  - Hoofdstuk 4 Aspecten van de vormgeving – Compositie
P. 62 *Basis Beeldende Begrippen*
  - Hoofdstuk 6 Functionaliteit
P. 75 *Basis Beeldende Begrippen*
2. Antwoorden en suggesties per oefening

Oefening 1. Groot en klein

Tijd: 7 minuten   Niveau: **

Bekijk afbeelding 1.

- a. Noem drie aspecten van de **voorstelling**.
Bijvoorbeeld drie van de volgende:
  - 1 Grote stoel.
  - 2 Kleine stoel.
  - 3 Rotsblokken op de grond.
  - 4 Planten.
  - 5 Aarde
  - 6 Bijna egaal grijze lucht.
- b. Vind je dit beeld vlak of ruimtelijk? Leg je antwoord uit.
Eigen antwoord leerling.
Het is vlak omdat het zich op een beeldvlak bevindt en tweedimensionaal (dus vlak) is.
Het is ruimtelijk omdat de grote en kleine stoel en het landschap ruimtelijk lijken.

Het schilderij heeft als titel *De legende der eeuwen*.

- c. Waaraan zie je de invloed van tijd op de grote stoel?
De stoel is een beetje scheef gezakt en ziet er verweerd uit.
- d. Wat is het materiaal van de stoel die de kunstenaar heeft geprobeerd te schilderen?
(Natuur)steen.
- e. Welke vormsoort herken je in de grote stoel?
Geometrische vormen (blokken en balken).
- f. Leg uit op welke manier de maker in dit schilderij met maatverhoudingen en volumes speelt.
De grote stoel is enorm groot in vergelijking met het kleine houten stoeltje. Het contrast is uitvergroot. Het kleine stoeltje lijkt 'op schoot te zitten' van de grote stoel.

Oefening 2. Zitten is een werkwoord

Tijd: 5 minuten   Niveau: *

4. Aspecten van de vormgeving – VORM – Handleiding

Bekijk afbeelding 2.

- a. Leg uit dat dit een ruimtelijk object is.
De stoel is driedimensionaal. De stoel heeft hoogte, breedte en diepte.
- b. Verklaar de uitspraak “zitten is een werkwoord”, waarbij je verwijst naar de vorm en het materiaalgebruik van de stoel op afbeelding 2.
Deze stoel is niet bedoeld om in te ontspannen. Hij is hard zodat je het niet lang volhoudt om erop te zitten.
- c. Noem een vormsoort die herkenbaar is in de stoel.
Geometrische vormen: rechthoeken en balken.